فلسفه

(۱)

ځینی کارونه په ظاهره ډېر بد معلومېږی او په حقیقت کښې ډېر ښه وی. د خلقو په نظر کښی ظلم وی او چه فلسفه ئې ولټوې سراسر رحم او دلسوزی وی. زمونږ سترګې او د فیلسوفانو سترګې ډېر فرق سره لری.

هغه چه مونږ ته بد ښکاره کېږی هغوی ورته ښه وائی، چه مونږ ئې ښه ګڼو دوی ئې بد بولی.

وائی چه انسان پخپل خیر و شره نه پوهېږی او ډېر ځله په ښو باندې د بدو ګمان کوی مګر یو فیلسوف نه غولېږی او ښه و بد پېژنی.

مونږ ډېر ساده ګان یو او عمیق نظر نلرو.

مونږ ته کله یو کوټوال غل معلومېږی او له کوټوالیانو خخه وېرېږو.

علاقدار او حاکم زمونږ د غورسې او حق ساتلو دپاره راځی مګر مونږ ورنه سر ټکوو او وایو چه ظلم کوی.

اورېدلی مو دی چه یو سړی حاکم په ناحقه بندی کړ او هغه په زندان کښې قرآن شریف یاد وکړ. یو بل ئی د دښمنانو په خوله په زندان کښی لس کاله وساته هغه د ډېر هنر او کمال [illegible] محبس ډېر [illegible] د [illegible] سر [illegible]

حاکم صاحب ویل زه پوهېدم چه دی بې [illegible] ناه دی مګر نه بندی شوی نه وای دښمنانو واژه او حیات ئی په خطر کښې و.

د ده دغه هنر او کمال هم د محبس برکت دی نو مونږ باید ډېر ظاهر بین نشو او د هر شی فلسفه ولټوو.

زمونږ ډېر خیر خواهان او حامیان مونږ ته ځانونه د ظالمانو په څېر ښئی او زمونږ د عقل او فکر امتحان اخلی.

که مونږ ظاهر بین او بد بین نه اوسو نو ماران او لړمان هم بېفایدې نه دی پیدا شوی. که زمونږ ګمانونه ښه وی او د وحدت او یووالی له فلسفی سره آشنا شو د غله او پیره دار فرق له مینځه ځی.

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښیاران وائی که چنګیز او هلاکو نه وای پیدا شوی نن به دنیا په مونږ باندې ډېره تنګه وه او د قحط له لاسه به مو د ځان غوښې خوړې.
نو مونږ باید خپل حقیقی خیر خواهان او د بشریت خادمان هېر نکړو.

فیصله ګرانه ده

(۲)

څو ورځې پس دلته راغلم یوه ویل له پخوا نه تیار شوی ئې او رنګ دې ډېر ښه دی. بل په ډېر تعجب تپوس کاوه چه رنګ دې ولې خراب دی لکه چېه ډېره رنځوری دې تېره کړې وی. زه هېڅ پوه نشوم چه کوم یو رښتیا وائی او د چا نظر صحیح دی.
زه په دوه ؤ کښې شوم او ځان مې نه پېژانده چه له پخوا نه ښه شوی یم که خوار شوی یم؟
هر کله چه مونږ په دغسی ظاهری او ساده مسئله کښې دومره اختلاف لرو نو په هغو مسایلو کښې به مو څه حال وی چه ډېر زیات عقل او فکر ته پکښې ضرورت وی او علمی تحقیق و تدقیق غواړی.
له نورو نه نه یم خبر ما نه خو اوس لوری او لودن ورك دی او داسې مقام ته نزدې شوی یم چه د تور او سپین فرق رانه ورکېږی او وېرېږم چه بیخی فیلسوف نشم.
فلسفه هم له پوهېدلو څخه شروع کیږی او په نه پوهېدلو ختمیږی.
د دنیا ډېرو لوړو فیلسوفانو هم په آخر وخت کښې ویلی دی دومره پوهېږو چه په هېڅ نه پوهېږو.
زمونږ ځینی پوهان او هوښیاران هم اوس په دغه مقام کښې قدم وهی. دوی ته اوس د ښو او بدو فرق ګران شویدی.
زمونږ ځینی کار داران هم اوس د مملکت په خیر و شر نشی پوهېدلی دوی اوس همدغومره پوهېږی چه نه پوهېږو.
له دوی نه باید په مهمو او غیر مهمو مسایلو کښې کومه قطعی فیصله ونه غواړو ځکه چه دوی د شك او تردید په مقام کښې بند دی او له تذبذب نه نشی وتلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیان آزادی

(۳)

باور کړئ چه دلته د خبر او بیان آزادی ډېره زیاته ده.

هغه څه چه مونږ ویلی شو په نورو ملکونو کښې ئې څوك نشی ویلی، دلته هر راز خبرې کېږی او هر څوك هر څه ویلی شی.

د دې خبرې د اثبات دپاره زه ډېر قوی دلایل لرم چه هېڅوك ئې تردید نشی کولی او هر څوك ئې منی.

لاړ شئ چېرته چه د دیموکراسۍ نغاره غږېږی او د بیان ازادی پکښې ډېره زیاته ده هلته به هم د خبرو آزادی دومره پیدا نکړی شی لکه چه دلته ئې ګورئ.

نن په ډېرو عصری او مدنی ممالکو کښې هلته چه دیموکراسی او آزادی خپل معراج ته رسېدلې ده هېڅوك دا جرئت نشی کولی چه د یوه لوی سړی په مخکښې مداحی وکړی او له تملق نه کار واخلی مګر دلته مداحان او متملقین دغه جرئت کولی شی او هېڅ تکلیف یا ضرر نه وینی.

اوس په دیموکراتو دولتو کښې څوك دا نشی ویلی چه له دیموکراسۍ نه دکتاتوری ښه ده مګر دلته دا بحثونه آزاد دی او د استبداد طرفداری هم ځینی خلق کولی شی.

په نورو ځایونو کښې ډېر لوی کسان خپله ملامتی په قام او ملت نشی اړولی مګر دلته د علاقدار میرزا هم دا ویلی شی چه ملت جاهل دی او ټوله ملامتی په دوی کښې ده.

نن په ډېرو مهذبو ملتونو کښې ډېر مقتدر اشخاص چا ته کنځلې نشی کولی او فحش ویل اخلاقاً ممنوع دی مګر دلته مونږ دغه بدې خبرې ډېرې اورو او یو آمر خپل مامور ته پوچ ویلی شي.

د دروغو ویل چه بیخی منع دی له هر ځایه دلته ډېر ویل کېږی او دا یوازی مونږ یو چه خاین ته صادق، جاهل ته عالم، نا پوه ته افلاطون او ارسطو ویلی شو.

آمران

(۴)

مونږ به په تروه وچولی خبرې کوو، تاسی به په کړه غاړه د مجرمینو په څېر ولاړ اوسئ او بلی صاحب به وایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ به په هر کار کښې کار لرو نور به زمونږ په کارونو کښې د فکر کولو حق هم نلری. مونږ به هیڅ نه کوو مګر کارونه به ټول زمونږ په توجه کیږی.

ځلمیانو ته به په نفرت ګورو خو دوی به مونږ خپل حامیان ګڼی او په محبت به راته ګوری.

مونږ به په هیچا اعتماد نلرو او ټول خلق به په مونږ پوره اعتماد لری.

زمونږ خوف او زمونږ محبت به په آخره درجه په هر زړه کښې وی.

خومره چه له مرګ څخه وېرېږئ هغومره به له مونږ نه هم په خوف کښې اوسئ.

په هره اندازه چه ژوند او حیات محبوب ګڼئ مونږ به هم هغومره محبوبیت لرو هو!

مونږ یوازی خپل رعب او هیبت ستاسو په نظر کښې نه غواړو باید شدید محبت هم له مونږ سره ولرئ.

یوازی محبت هم زمونږ په کار نه دی باید زمونږ له خوفه زړونه ورپیږی.

زمونږ په حضور کښې بې له عجز و نیازه هیڅ راز خدمت صداقت او فعالیت نه قبلیږی که عاجزی او خادمانه اوضاع درسره وه هر راز خیانتونه معاف کېدلی شی.

پام کوه چه دلته پخپلو خدمتونو او صداقتونو مغرور یا بی پروا راشی.

هر کله چه راځی که دی هر خومره مهم کارونه کړی وی د یوه مقصر په حیث راځه او سر ټیټی راځه.

زورور

(۵)

د زورورو په مخکښې خبرې کول څه آسانه کار نه دی او هر څوك ئې نشی کولی. د دوی مزاجونه ډېر باریك وی.

کله وربانديې ډېره ښه خبره بده ولګیږی او سرې جو جو کړی.

کله پری کنځلې ښه تاثیر وکړی او بده خبره ئې له پامه ښه راشی.

زه یوه نشوم او څه مې وویل زما خبره پرې ښه ونه لګېده ځکه راته په قار شو او ووئې رټلم. که زه په نزاکتونو پوهیدلی، که ما ته د دربارونو اوضاع معلومه وای داسی به نه وشوی.

ما موقع ونه پیژندله او ډېره لویه بې ادبی رانه وشوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ماته وویل په وطن کښې څه حال دی؟ حاکمان او کارداران څنګه دی؟
زه خبر نه وم چه دی په رښتیا ویلو خوابدی کېږی او حقه وینا پرې بده لګېږی. مونږ خو په کلو او بانډو کښې لوی شوی یو، علم او پوهه نلرو، د لویو خلقو په خوی و بوی بلد نه یو او په هر ځای کښې هر چا ته رښتیا رښتیا وایو.
په مونږ باندی هېڅوك نه دی ملامت دا زمونږ خپله ګناه ده.
سړی باید پخپله ګناه اعتراف وکړی او خپله ملامتی ومنی.
زه دا منم چه مونږ نه پوهېږو او خبری مو لواړې دی.
دوی لواړې وریجې هضمولی شی مګر لواړې خبری نشی اورېدلی.
ماته وروسته چا وویل چه سړی د زورورو په مخکښې دغسې خبری نه کوی تا خو به له ځانه سره دومره فکر کړی و، چه ته له چا سره غږېږې؟ او څه وائی؟
هغه بل چه هلته ناست و لکه چه زما دوست و او زړه یې راباندې وسوزېده ځکه ئې وویل چه صاحب جهل او ناپوهی خو لوی عذر دی.
(از خورد ها لغزیدن از کلان ها بخشیدن)

د رجب خان له قاموس څخه
څو لغتونه
(۶)

مساوات: خاین او صادق، لایق او نالایق، پاکنفس او رشوت خور، کاریګر او بېکاره یو شان او برابل ګڼل.
دیموکراسی: د رشوت ازادی، د ظلم آزادی، د بیباکۍ آزادی.
اصول: هغه چه رواجول یې د مسکراتو او مخدراتو غوندې ممنوع وی.
انحصار: هغه تجارت چه هر څوك ئې نشی کولی لکه د حکومتونو او مامورینونو خرڅول.
حاکم: پخپل سر او خود مختار، هغه چه ظلم او استبداد ته اداره او انضباط وائی.
مامور: هغه چه دریشی کوی او کار نه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصاد: له خوارنو او مسکینانو څخه اخستل او بډایانو ته ئې ورکول یعنی د زکوٰة عکس او ضد.

شورا: هغه چه هر څه ویلی شی او هېڅ نشی کولی.

خادم دین و دولت: چه د حاکم او نایب الحکومه خدمت ئې په ډېر اخلاص کړی وی.

د سترګو خاوند: چه هر څه ورته ووائی وائی په سترګو.

ډار

(۷)

پېری نه دی، روې نه ده، شیشکه نه ده، بلا نه ده مګر انسانان ډاروی. له څه شی نه؟ او له چا نه؟

له ښو ښو کارونو، له رحم او شفقت نه له عدل و احسانه، له خپلو ورونو او بنیادمانونه دی وائی: دغه خلق چه د ډېر پخوانی ظلم په ځنځیرونو کلك تړلی دی که هر چا خلاص کړه اسمان به ړنګ شی ځمکه به په بل مخ واوړی.

که د دوی لاسونه او پښې تړلی نه وی غلا به کوی، سړی به وژنی، لارې به وهی، داړې به غورځوي، وینې به تویوی.

که د دوی ژبې تړلی نه وی هغه څه به وائی چه تحمل ئې نشی کېدای.

که د دوی سترګی نه وی تړلی سپین سترګی به شی او هر څه ته به په نفرت ګوری.

نو باید دا د پخوا زمانی زبان بندی او چشم بندی وساتو. دوی باید همدغه شان په ځنځیرونو تړلی وی او دغه ډار چه د دوی په زړونو کښې موجود دی ډېر ټینګ وساتل شی.

که دغه طلسم مات شو او د خلقو ډار والوت سړیتوب ځی او بربادی راځی. تاسې باید د خپلو خزانو او جواهرو ساتلو ته دومره ډېره توجه ونکړی بلکه خپل ډار د خلقو په زړونو کښې له سرو او سپینو، له الماسو او لعلونو ډېر ټینګ وساتئ او خپلی ټولی پېری د همدغه شی د ساتلو دپاره مقررې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چه دا خبرې اورم ډارېږم او دا نشم ويلی چه دغه ډار که له زړونو و اوزی په زړونو کښې به مينه او محبت پيدا شی، دغه عناد او نفرت به په صداقت او صميميت بدل شی، دغه مقيد او تړلی قوتونه او استعدادونه به په کار ولوېږی دا وطن به آباد شی.

دا خبرې په زړونو کښې ګرزی خو له ډاره ئی څوك نشی ويلی.

خوف او ډار دلته دومره غلبه موندلی چه اوس مونږ له هر څه وېرېږو او ډاکتران راته د قاتلانو په رنګ کښې معلومېږی. يو وخت و، چه مونږ له ظلم و وحشت څخه نه وېرېدو او هر څه مو کول سترګی اېستل، تورو څاګانو کښې خلق اچول، قين او فانه، تېل داغ او ژوندی بنيادمان ونې ونې کول زمونږ کارو.

مونږ دغه شان بد بد کارونه کول او نه ډارېدو مګر نن يو ښه کار له ډاره نشو کولی او عدل و احسان هم مونږ ډاروی.

مونږ اوسی له مثبت او منفی دواړو خواو وېرېږو او هر څه ډېر مهيب په نظر راځی. نه هغه ظلم او استبداد کولی شو چه پخوا مو کاوه نه هغه احسان او عدالت کولی شو چه دنيائی رانه په ټينګه غواړی.

زمونږ مثال داسی دی لکه چه ډېره سخته وچکالی وی او ټول خلق د يوه لوی قحط راتلو نه په وېره کښې وی، هر يو تصور کوي چه په وطن به داسی لوږه راشی چه څوی به له پلاره بېزاره وي او مور به د ځوی پروا نلری، د همداغه ډار په وجه ټول خلق لوی او واړه له کورونو څخه د استسقاء او بارانه په طلب اوزی، مونځونه کوی دعاګانی کوی زاری کوی او له خدايه باران غواړی، پاك خدای په دوی مهربانه کېږی او د شپې له مخی يوه داسی توره وريځ په آسمان کښې پيدا کېږی چه زورور بارانونه، شديد سيلابونه، رعد او برق، تندر او تالندې ورسره شته.

اوس ګورو چه توره شپه ده باران په ډېر شدت اوری، په آسمان کښې ډېر هيبتناك غږونه دی او له غرونو څخه سخت سيلابونه رااوان دی، دلته هغه پخوانی ډار په يوه بل ډاربدلېږی هر يو غذر او زاری کوي چه باران ودرېږی او آسمان خپلی اوپه بېرته ونيسی. يو ګمان کوی چه زما کور به سيلاب يوسی، بل وائی په فصل او کښت به مې زورورې خړې واوری او هر به له خاورو لاندې شی، څوك وائی رمه مې په غره کښې ده مېږې او پسونه به مې سيلاب يوسی.

د دغسې احتمالی او شخصی ضررونو په وجه هر يو غواړی چه يو عام رحمت بندی شی او هغه څه چه په دعاګانو يې غوښتنه په دعاګونو ئې رد کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تشبیه زما خوښه ده د دیموکراسۍ سیلاب همدغه شان مونږ وېروی او ځینی شخصی او احتمالی اضرار پکښې متصور دی مګر له عامی فایدی نه ئې هېڅ انکار نشی کیداې.

مونږ هماغه خلك یو چه له بارانه او له نه بارانه دواړو نه په وېره کښې یو او په هېڅ حال کښې ډار رانه نه ځی، پخوا له استبداده وېرېدو اوس له دیموکراسۍ څخه وېرېږو او ډېر ښه شی راته توره بلا معلومېږی.

زمونږ آرزو

(۸)

مونږ آرزو لرو او د خپلې آرزو دپاره جد و جهد په ځان لازم ګڼو.

دا آرزو کومه ټیټه او شخصی آرزو نه ده. مونږ د کوم شخص شخصی دښمنان نه یو او نه شخصی علایق را باندې دومره اثر لری چه مونږ له خپلو عالی او اجتماعی آرزوګانو راواړوی. زمونږ کار له اساساتو او کلیاتو سره دی او جزئیاتو ته په جزئی نظر ګورو.

مونږ عمومی اصلاحات غواړو او په ټینګه ئې غواړو.

زمونږ ګران او محبوب پادشاه د دیموکراسۍ پالونکی او ساتونکی دی.

دیموکراسی مونږ ته د حق ویلو جرئت او د صحیح فکر کولو همت او طاقت راکوی.

مونږ له دیموکراسۍ نه همدغه شی غواړو.

مونږ ارزو نلرو چه دیموکراسی مونږ ته د کنځلو کولو او محض بدو ویلو موقع راکړی.

دا څیز زمونږ نه دی خوښ او نه ئې خوښوو.

زمونږ پروګرام دا دی چه په مهذبه لهجه، په سړه سینه، په عقل و منطق ښو ته ښه او بدو ته بد ووایو. بد کارونه، بد خویونه، بد فکرونه بد وګڼو او خپل لوستونکی په ښو او بدو پوه کړو، د خلقو پوهول مونږ د اساسی اصلاحاتو اساس ګڼو او زمونږ اساسی مرام همدغه دی.

دغه مرام مونږ په ډېر ښه صورت د اصلاحاتو په نیت تعقیبوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدي لاره کښې که حقانه انتقاد او اعتراض په هر چا باندې راځی مونږ به ترې هېڅکله سترګی پټی نکړو ځکه چه سترګی پټول لویه غلا او لویه ګناه ده.

مونږ به اعتراضونه او انتقادونه وکړو مګر کنځلي به ونکړو.

مونږ د پته ملاتړلی ده چه د ښو او بدو تمیز وشی او دغه پوهه ډېره عامه او مکمله شی. دا کار مونږ د لوی خدای په توفیق کوو مګر بې ترتیبه ئې نه کوو او د محیط د هضمولو قوه په نظر کښې لرو.

مونږ د افراط طرفداران نه یو لکه چه د تفریط نه یو.

حقیقی او صحیح اعتدال پرېښودل مونږ ګناه بولو مګر د اعتدال په نامه هر څه نشو قبلولی.

مونږ پدې ټینګ یقین لرو چه پاك خدای د حقې لارې مل دی او څوك چه په ښه نیت یوه ښه مقصد ته په ښه لاره روان وی هېڅکله ئې داس ځین نه کړېږی.

څوك چه ملی او اجتماعی ارزوګانې لری او له خپل وطن، خپل پادشاه، خپل قام سره رشتیانی مینه لری هغه باید کوښښ وکړی چه د خپلو ښو ارزوګانو تمثیل په ښه صورت وکړی او ښه شی چاته بد ونه ښئی.

هغه باید دا ونه وائی چه زما ارزو نیکه او مبارکه ده که نور هر څه تصور کوی کوی دې زما ورسره کار نشته.

زما په عقیده افهام او تفهیم د کامیابی مهم شرط دی او هر څوك چه اصلاحات غواړی باید د حسن تفاهم اصل هېر نکړی.

زه چا ته دا نه وایم چه (استغفر الله) د حق دپاره مجادله مه کوه ځکه چه پخپله دغه کار کوم او خپل فرض ئې ګڼم.

زه وایم: و جادلهم بالتی هی احسن.

دا وه زما او زما د ځینو ملګرو ارزو چه زه ئې هغو کسانو ته ښکاره کوم چه ما ته په ښه نظر ګوری او په لاره کښې ما د مخه کوی.

زړونه

(۹)

زه له زړونو سره ړ غوندې آشنا یم زه هلته یو څه ګورم او په معنوئې هم پوهېږم. په زړونو کښې یو څه شته چه په ژبو کښې نشته. تاسې د هر چا په خبرو مه غولېږئ او زړونو ته لاره پیدا کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېږئ چه زړونو ته لاره څنګه پیدا کېږی؟ او په دغه لاره ځوك تلی شی؟ پدې لاره موټرونه نشی تلای، دآسونو او کچرو لاره نه ده، خره او غوائی پدې لاره نه درومی. د کبر او غرور خاوندان او زورور دا لار نشی موندلی.

د چا په سینه کښې چه زړه نه وی او په زړه کښې رحم و عاطفه نه وی له هغه نه دا لاره ورکېږی او بل طرف ته ځی.

د دې لاری خضر او رهبر له خلقو سره اخلاص الفت او رښتیانی محبت دی. ما د اخلاص او محبت له برکته زړونو ته لږ غوندې قرب حاصل کړ او هلته مې یو څه ولیدل زه هغه ټول څه اوس نشم بیانولی خو همدغومره وایم دېرې ژبې شته چه د زورورو په ثنا او صفت نه مړېږی مګر یو زړه هم نشته چه زور او زو رو ر ئې خوښ وی.

دا خبره له ما نه یوسئ او د زور و قوت خاوندانو ته وواياست:

زورور به هر څه پیدا کړی شی مګر په زړونو کښې قدر نشی پیدا کولی. هغه چه خلق ترېنه وېرېږی هېڅکله نه محبوب کېږی.

په یوه زړه کښې یو شی ځائېږی یا مینه یا وېره.

دا ستا خوښه ده چه هر څه هلته ړدی او هر څه درته نبه ښکاره کېږی.

هو! دا ستا خوښه ده چه بلا کېږی که لا لا کېږی؟

مګر زه له هغې تښتم او پدې بل پسی ځم.

دی راته ښه ښکاری او له هغی نه امان و پناه غواړم. که قوت روې شی خلق ورنه تښتی او که لیلی شی دېر مینان پیدا کوی.

د لوی خدای په پاك نامه
او د ده په توفیق

(١٠)

هغه کار ته وړاندې کېږم چه کول ئې دېر ګران دی او نه کول ئې له یوه داسی مهم او ضرور کار څخه دېده کول دی چه د وطن او ملت خیر خواهان او خدمتګاران له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسې کارونو نه هېڅکله خنډ نشي کولی. که ووایم چه دا کار آسانه نه دی او هر څوك ئې نشي کړی مبالغه نه ده حقیقت دی.

مونږ په سلو کښې یو تن د سواد خاوند نلرو او په سلو با سوادو کښې ایله یو ئې دغه کار کولی شي. دلته همدغه یو مشکل نه دی سل نور هم ورسره دي.

په نورو ځایو کښې کار کول ګران دی او خبرې آسانه دی دلته خبرې کول له هر کار نه مشکل کار دی او څه لیکل یا څه ویل سل رنګه مسئولیتونه لري.

دلته یوازی همدومره ویل چه ښه کوئ او بد مه کوئ بې خطره او بې ضرره دی مګر په ښو او بدو باندې بحث کول او یو له بله ئې بېلول ډېر ګران کار دی.

دلته ښه او بد داسې ګډ شویدی چه اوس دغه تفریق ډېر زیات مهارت او ډېر لوی قوت غواړی. هغه اصول او مبادی چه نن په دنیا کښې مسلمات ګڼل کیږی او د دنیا پوهان ئې تقریباً په اتفاق مني او احترام ئې کوی زمونږ هوښیاران پکښې سل خبرې لري او اوربدو ته ئې هم څوك حاضر نه دی منل خو لا څه کوې.

زمونږ د ځینو افرادو نني وضعیت او حالت داسې معلومېږی لکه چه یوه سړی شپو خولۍ په سر کړی وی پتلون ئې اغوستی وی، څادر ئې په اوږو پروت وی او کوچیانۍ پڼې ئې په خپو کړی وی په بازار کښې ځانته نکتائی اخلی نو د دغه سړی مزاج پېژندل سړی ته ګران معلومېږی او څوك نشي پوهېدلی چه څه ورسره ووائی. دا چا ته نه ده معلومه چه دی د شپو په ځای پګړی ـ ژر قبلوی او له پتلونه تېرېږی، که څادر او پڼې په کرتۍ او بوټونو بدلوی، یا دا ټول پرېږدی او کوم بل خالص او معلوم وضعیت اختیاروی.

دغه شان ګډوډ او مخلوط اوضاع د افکارو او خیالاتو په دنیا کښې هم شته ځکه دلته خبرې ګرانې دی او راز راز خطرات ورسره شته.

زه یو مسلمان پښتون یم له ما نه به د خدای په فضل او توفیق هېڅکله ارادتاً داسې خبری وانورئ چه خدای دې نه کا د دین او مذهب مخالفت پکښې وی.

زه به داسې څه ونه وایم چه زمونږ د ګران او محبوب پادشاه ادب او احترام پکښې نه وی ساتل شوی.

زه به داسې څه ونه لیکم چه د وطن او ملت ضرر پکښې متصور وی مګر سره له دې ټولو خبرو ښائی په ما باندې د ځینو له خوا اعتراضونه وشی او ځینی کسان راته بد بین غوندې شی ځکه چه حق ویل دومره ترخه وی چه د ادب په زور هم پکښې ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږوالی نه پیدا کېږی. له اجتماعی چارو سره علاقه لرل ارومرو شخصی او فردی علایق له ځینو کسانو سره خرابوی او بد زړونه بد وی.

دلته خلق په تاویلاتو کښې هم زښت ډېر مهارت لری او سمه خبره هم ډېره ورانولی شی. ځینی کسان دا کار د ثواب دپاره کوی او په دغسی خبرو ځان د چا دوست او خیر خواه کاندی. خبرې ډېرې دي څه به دی سر خوږوم، زه دغه ټول مشکلات په نظر کښې نیسم او ناخبره دا کار نه کوم او نه پکښې کوم هوس دخل لری، زه پوهېږم چه یوې حقې مجادلی او مجاهدې ته را وړاندې کېږم او له لوی خدایه ځانته د ښه نیت او سم عمل توفیق غواړم.

زه یقین لرم چه دا هغه وخت او هغه ځای نه دی چه د یوه اخبار خپرول ګټه ولری، ما ته دا معلومه ده چه پدی کار کښې مادی تاوان هم شته، زه دېته ملتفت یم چه زما اخبار به ډېر لوستونکی پیدا نکړی شی او ډېر خریداران به نلری مګر زه د ډېرې لوی معنوی فایدی دپاره هر څه قبلوم سره له دی او سره له ډېرو نورو خبرو د دې مبارك ایت (و لاتکتموا الشهاده) د تعمیل دپاره حق ویلو او حق څرګندولو ته حاضرېږم.

نورې وېرې له زړه باسم او د پاك خدای وېره په زړه کښې ساتم.

د حق او حقیقت په مینه، د وطن او ملت د خدمت په ارزو، د دیموکراسۍ د حسن استقبال په نیت د خپل ګران او دیموکرات پادشاه د ارزوګانو په پیروی پدې کار شروع کوم. او ټینګ امید لرم چه د وطن مصالح او منور طبقات به په ښه سترګه ورته وګوری.

د دی اخبار (اولس) مرام دا دی: ملی وحدت تقویه کول، د پوهی او تنویر خپرول، د دیموکراسۍ په اساس اجتماعی عدالت تامینول، د خوارو غریب غمخوری، د مظلومانو ملګرتیا او د حق پالنه اللهم اهد نا الصراط المستقیم.

واورئ او خبر شئ!

(۱۱)

زه دلته نه وم، بل چیرته وم، هلته خلق بل راز و، کورونه بل رازو، کارونه بل رازو هلته ما هغه څه ولیدل چه تاسو به نه وی لیدلی، هغه څه مې واورېدل چه تاسو به نه وی اورېدلی. په هغه ځای کښې چا پسونه نه حلالول مګر د انسانانو وېدی به ئې کله کله کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما خو ومه ورځ وه چه یو ښکلی ځلمی په رڼا ورځ د څو تنو په مخ کښې چا وواژه مګر دا د ظلم او وحشت واقعه دومره عادی او معمولی تېره شوه چه ستر حاکم خو پرې خبر هم نشو او حاکم خبر شو خو ورته را نغی.

د تحقیق دپاره ئې یو دوه تنه را ولېږل، په اولس کښې هم څو تنه پیدا شوه چه قاتل ئې وښوده او حقه شاهدی ئې پټه نکړه مګر د کلی خان او ملك د قاتل له پلاره پنځلس زره روپۍ واخستې او له وایمه وایم چه په حاکم، قاضی چا او چائی ووېشلې، څه دوی وخوړې او څه نورو، دوه زره پکښې د مړی پلار هم واخستې او ابرائی وکړه ځکه چه ټول په بله خواو او د ده له لاسه هېڅ نه کېدل.

مقتول له خپل پلاره د نورو زیات سکنی و ځکه هغوی خونبها زیاته واخستله.

په قاتل باندې یو کال قید وخوت مګر پلارئې په ما او په بل پسې ګرزېده چه په یوه او بل سپارښتن وکړی او دا بې ګناه بندی خلاص کړی.

دا واقعه خو مو واورېده اوس بله واورئ، زمونږ په کلی کښې داسې خبرې ډېرې دی.

هغه بله ورځ له ملا صاحب سره ناست وم یو سړی راغی چه په حاکم صاحب خط راکړه چه ما یا زما کډه ونه وهی اوبندیان مونکړی ځکه چه هغه ورځ ئې هم غوښتی وو او راته ډېر په قارو. ملا صاحب ورته اول د ځوی دعا وکړه او ټولو ویل چه ډېر ښه ځلمی و، خدای دې وبخښی.

سړی بیا ملا صاحب ته وویل چه د خدای په لحاظ یو خط را کړه چه مونږ ته څه ونه وائی او نور مو ونه رېږوی. ده ویل ځوی مې سیند وړیدی او پخپل اجل مړ دی مګر حاکم صاحب وائی چه چا وژلی دی تاسې قاتل پټوئ ځکه مو په وهلو قایلوم.

دا خبره ما غوندې ساده او نا بلده سړی ته عجیبه غوندې ښکاره شوه، ما ویل دا څنګه کېدای شی چه د یوه سړی ځوی څوك مړ کړی او دی حکومت ته اطلاع ورنکړی، ماته د حاکم صاحب په عقل او تمیز خندا راتله خو وروسته یوه او بل وویل (غاړه دې د دوی بنده وی) چه په رښتیا دا هلك فلانکی خیلو وژلی دی او په سیند کښې ئې غورځولی دی مګر پلار ئې پوهېږی چه څه مې له لاسه نه کېږی او غریب سړی یم خوشی ولی په چا باندې ځان وژنم او د کار دارانو د پیسو اخستلو دپاره عرضونه کوم.

داسې خبرې ډېرې دی زه ټولی نه کوم او له مړونه تېرېږم ژوندوته راځم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ یو ځلمی راسره په لاره کښې ملګری شو چه ژبه ئې هم بندېدله او خبرې ئې په تکلیف کولی ما پوښتنه وکړه چه څه کار کوې ده د خپلې پرېشانۍ قصه راته پدې ډول شروع کړه:

مونږ دېرش ځلویښت جریبه زمکه درلوده نور ټول رانه ظالمانو او خدای ناترسو واخیست اوس دوه جریبه راته پاته دی او هماغه پټی چه له مونږ نه نورو اخستی دی په دهقانۍ کړو.

پدې کښې هم مونږ څوك په قراره نه پرېږدی فلانکی صاحب وائی چه ستاسو په تره مې شپږ زره روپۍ دی چه درې نیم زره ئې ګټه کېږی نو ژر کوئ ماته نه زره او پنځه سوه روپۍ راکړئ، مونږ دا روپۍ نشو ورکولی او دا درې میاشتې وشوې چه ورور مې حاکم صاحب بندی کړیدی او د دایکې پیسې رانه غواړی.

ما وویل کوم شرعی سند لری ویلی نه خو وائی چه عرفی سند راسره شته چه ستاسو تره پکښې ګوته لګولی ده، ما بیا تپوس وکړ چه تاسې پکښې څه وایاست ده ویل اوس خو مونږ چور منکر یو مګر که هماغه شپږ زره واخلی او سود را باندی حواله نکړی خپل پټی به خرڅ کړو او ځان به خلاص کړو مګر که په شپږو زرو قایل شو نورې هم رانه اخلی.

ما تعجب کاوه چه حاکم صاحب څنګه په حقوقی دعوه کښې بې له کوم شرعی سنده یو سړی درې میاشتې بندی کولی شی، هغه زما تعجب رفع نکړی شو بلکه نورئې هم زیات کړ او وئی ویل کله چه یو مشر سړی حکومت ته له مرکزه راځی او محبس ګوری حاکم صاحب زما ورور له محبس نه باسی او له یوه پیره دار سره ئی چیرته لری لېږی او چه هغه ولاړ شی بیا ئی بېرته په زندان کښې واچوی.

تاسی پدې خبره پوره باور وکړئ چه ستاسی په زندانو کښې که دغه شان پټ او غیر رسمی د غلا بندیان شته چه په ناحقه بندیان شوی او له زندانه نشی وتلی داسی رسمی بندیان هم شته چه محکمی پرې حکم کړیدی مګر د ورځی په زندان کښې دی او شپې په کورونو کښې کوی یا د ورځې کورته ځی او شپه په محبس کښې تېروی. که د رجب خان خبره رښتیا وی نو حاکم صاحب د یوه بی ګناه سړی د بندی کولو جبیره پدې باندې کړېده چه یو ګناه کارئی له بنده ازاد کړیدی او د افراط و تفریط له یو ځای کولو نه اعتدال غواړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملی حکومت

(۱۲)

یو وخت مونږ د حکومت په معنا کښی دومره ډېر فکر نه و کړی. چا به چه د حکومت په باب کښې څه خبرې کولی خلقو به ګمان کاوه چه دی د مملکت پادشاه او سطان یادوی مګر اوس پوه یو چه کابینه او اجرائیه قوه د حکومت په نامه یادېږی او شاهی مقام له دغه نامه نه پورته ځای لری. اوس مونږ وپوهېدو چه په یوه مملکت کښې درې قوته وی (قضائیه – تقنینیه – اجرائیه) چه دا ټول د مملکت پادشاه ته اطاعت او انقیاد لری.

قضائیه یا تشریعیه قوه هغه ده چه قاضیان او مفتیان ئې د شریعت په اساس د پادشاه په امر لری او هېڅوك پکښې هېڅ نشی ویلی.

تقنینیه قوه د مملکت له پارلمان څخه عبارت دی چه د قوانینو د تصویب او تدوین حق لری او د ملی شورا او اعیان په نامه دلته یادېږی.

اجرائیه یا مجریه قوه له کابینې څخه عبارت دی چه حکومت هم ورته ویل کېږی او ملی شورا ته مسئولیت لری.

د حکومت له لفظ سره اوس یو بل لفظ هم یو ځای کوی او ملی حکومت ورته وائی.

ملی حکومت یعنی څه؟

ځینی ساده‌ګان ګمان کوی چه ملی حکومت هماغه دی چه د ملت له خپلو افرادو څخه جوړ شوی وی او ټول وزیران ئی د مملکت خپل سړی وی.

پوهان او هوښیاران دا تعریف نیمګړی بولی او وائی کوم حکومت چه د بل مملکت او بل ملت خلق پکښې شامل وی او پردی اشخاص پکښی وزارتونه او ریاستونه لری هغه خو بالکل اجنبی او غاصب حکومت دی چه د استعمار په نوم یادېږی. نو ملی حکومت یوازی دا نه دی چه وزیران او رئیسان ئی پردی نه وی او خپل خلق وبلل شی بلکه علاوه پدې دا خبره هم پکښی شرط ده چه وزیران د ملت له افرادو د ملت د وکیلانو په اعتماد او خوښه انتخاب شوی وی او ملی شورا پرې خپل اعتماد ښکاره کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو که چیرې د یوه مملکت وزیران صاحبان د هغه مملکت خپل خلق وی مګر ملی شورا پرې يې اعتمادی ښکاره کړی ملی حکومت ورته نه ویل کېږی ځکه چه د شورا اعتماد شرط دی او د فقهاؤ په اصطلاح انتفاء د شرط انتفاء د مشروط دی.

د دی خبرې نوره څېړنه به نه کوو اوس به راشو دېته چه د ملت د وکیلانو اعتماد ولی دومره ضروری شرط ګڼل شویدی؟

که چیری یو ملت یا د ملت نمایندګان په صدراعظم باندې عام و تام اعتماد ولری او هغه بیا پخپلو وزیرانو صاحبانو خپل پوره اعتماد څرګند کړی نو بیا دېته څه حاجت پاته کېږی چه د وزیرانو په باب کښې له وکیلانو څخه د اعتماد رایه واخستل شی او وکیلان هر وزیر وپېژنی.

په دغه صورت کښې باید هغه وزیران چه د ملت وکیلان ئی هېڅ نه پېژنې او ښه و بد ئې ورته هېڅ نه وی معلوم حکما داسی وګڼل شی لکه چه د ملت اعتماد پرې موجود وی.

مګر حقیقت داسی نه دی او د دیموکراسۍ په اساس هغه حکومت چه په وزیرانو باندې ئی شورا بې اعتماده وی او خپله بې اعتمادی ښکاره هم کړی ملی حکومت نه بلل کېږی.

په ملی حکومت کښې د ملی شورا اعتماد د کابینی په اعضاء و ډېر ضرور دی د دغه ضرورت په باب کښې دلته لږ غوندې بحث کوو او د چا خبره فلسفه ئی بیانوو:

که د یوه مملکت وزیران یوازی د یوه شخص په اعتماد مقرر شی ډېر امکان لری چه یو فکر که څه هم ډېر پوخ وی له سهوو او اشتباهاتو سره مخامخ شی او یو سړی وکړی شی چه د یوه شخص په نظر کښی ځان ښه ښکاره کړی او ښه نه وی مګر هغه وزیر چه د ملت اقناع او د ډېرو وکیلانو اعتماد حاصلول ضرور ګڼی مجبور دی چه ډېره موده ډېر ښه ښه کارونه وکړی او عام و خاص ئې ښه والی ومنی.

پدی صورت کښې یو سړی کوښښ کوی چه یو برجسته شخصیت پیدا کړی او د مهمو کارنامو او د خدمتونو په اثر عام محبوبیت او عامه خوشبینی حاصله کړی.

یو سړی دا کولی شی چه یو شخص، په نه څه وغولوی مګر د ډېرو کسانو غولول څه آسانه کار نه دی او ډېر لږ امکان لری.

بله خبره دا ده چه کابینه او وزیران د دیموکراسۍ په اساس د ملت وکیلانو او نمایندګانو ته مسئول دی او وکیلان حق لری چه د مملکت په اجرااتو کښې غور او دقت وکړی او حکومت پخپل سر پرې نږدی نو که چیری وزیران په ابتداء کښی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیلانو اعتماد حاصل کړی او د هغه په حق کښې څه بد بینی او بدګمانی نه وی موجوده بلکه اکثریت د شورا ورته خوشبین وی نو د ملی شورا او کابینی تر مینځ هر ساعت دومره ډېر نظری او عملی اختلافات نه پیدا کېږی او وزیرانو ته یو ډول اطمینان حاصلېږی همدغه اطمینان د دوی جرئت او فعالیت زیاتوی او دغه شان وزیران پخپلو کارونو کښې له ډېر تردد او تذبذب نه خلاص وی.

پدې صورت کښې یو ملت دا احساس او یقین کوی چه زه پخپله پخپل ځان حاکم یم او د اجرائیه قوی قوت زما خپل قوت دی او حکومت هېڅکله داسی یو کار نشی کولی چه زما خوښ نه وی دغه شان حکومت هم باور لری چه ملت زما تر شا ولاړ دی او ملی قوت راسره په هر کار کښې ملګری دی.

دغسی وزیران له ملت سره په تماس کښې وی او ارو مرو په ملت باندې خپل ځانونه پېژنی دا پیژندنه نه دوی د ملت له ټولو مشکلاتو، خواهشاتو او ضروریاتو څخه خبروی او له دغی پېژندګلوی څخه د حکومت او ملت تر مینځ یو ټینګ وحدت او محبت پیدا کېږی.

دغه راز وزیران د ملت له حاله نشی غافل کېدلی او ددی په ځای چه ځانونه په یوه شخص پوری مربوط وګڼی له ملت سره خپل تعلق او ارتباط ساتی.

په همدغه اساس په ملت کښې د کار سړی او رجال هم پیدا کېږی او اشخاص پدې فکر کښې لوېږی چه په ملت کښې مقام او منزلت ولری.

ملی قایدین او لیډران هم په یوه ملت کښې هله پیدا کېدای شی چه حکومت ملی وی او یو سړی د ملت په حسن نظر مهم مقام ونیولی شی.

دغسی اشخاص د ملت په نبض هم پوهېدلی شی او د ډېرو اجتماعی امراضو په علاج موفق کېږی. دوی بیا کولی شی چه په عمومی افکارو کښې ښه ښه تحولات پیښ کړی او نوې مفیدی مفکورې په خلقو باندې په آسانۍ ومنی.

زمونږ هوښیاران

(۱۳)

ښکه چه زمونږ هر څه په بل راز دی او هېڅ مو د نورو غوندې نه دی یعنی زمونږ ښارونه، زمونږ سرکونه، زمونږ شفاخانې، زمونږ مامورین له نورې دنیا څخه ډېر ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرقونه لری دغه شان زمونږ هوښیاران هم د نورو ملکو له هوښیارانو سره هېڅ نه مقایسه کېږی.

د دوی عقل یو راز دی د هغوی بل راز. دوی یو شانته فکر کوی هغوی بل شانته دوی په یوه لار ځی هغوی په بله.

زمونږ هوښیاران وائی: یو سړی په لاره تېرېده یو مار ئې ولید چه د یخنۍ له لاسه بیخی مړ پړ پروت و او هېڅ حرکت ئی نشو کولی، د ده زړه وسوزېده او مار ئې پخپل لستونۍ کښې را واخیست او روان شو، څه ساعت وروسته چه مار تود شو او ساه پکښې وغړېده مار د همدغه سړی له غاړې تاو شو او د ده د بدبختۍ سبب وګرزېده.

له دې قصې نه دوی داسې نتیجه اخلی چه ډېر ضعیف او عاجزه انسانان هم لکه بې دمې ماران داسی دی چه باید څوك پرې زړه ونه سېزی او نه څه احسان ورسره وکړی ځکه چه ډېر ځله احسان او دلسوزی بد عاقبت او بده نتیجه لری.

دا هوښیاران مونږ ته احسان او دلسوزی همدغه شان تصویر وی او د مار و انسان په فرق نه قایلېږی.

زمونږ هوښیاران دا هم وائی:

عاقبت گرگ زاده گرگ شود　　　　　گر چه با آدمی بزرگ شود

دوی ډېر انسانان ګرګ او ګرګ زاده معرفی کوی او نور بنیادمان ترېنه وېروی.

دوی وائی: سر جاهلان بر سر دار به.

ما له دوی څخه ډېر ډېر او په وارو وارو اورېدلی دی: بې ادب را هر کجا یابی بکوب.

دوی له مشفق استاذ نه هم د شاګردانو دپاره جور او ظلم غواړی ځکه وائی:

جور استاد به ز مهر پدر.

دوی غواړی له تعلیم نه د ماشومانو زړونه په وهلو تور کړی او بیا ئی د جهل او ناپوهۍ په ګناه په دار او سولۍ وخېژوی.

دا و زمونږ ځینی پوهان او هوښیاران چه انسان ورته لکه مار او لېوه معلومېږی. نور نو ته ووایه چه ناپوهان او بې عقلان به څه غواړی او څه به کوی؟

د انسان اصلاح په پوهه انسانان کړی　　　　　ناپوهان یې په وهلو د انسان کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وایم – دا نه وایم

(۱۴)

دا وایم:

مونږ د کار سړی نلرو، علم او پوهه په مونږ کښې نشته، وړی او بربنډ یو، رنځوران مو نه جوړیږی. سرکونه وران او خراب دی.

دا نه وایم:

هغه وزیر یا دغه رئیس د کار سړی نه دی، په وزرات معارف کښې سل نقصانونه موجود دی. وزارت اقتصاد، صحیه، فواید عامه خپله وظیفه ښه نشی اجرا کولی، پخپلو کارونو کښې صحیح فکر نشی کولی، عملی فعالیتونه قناعت بخش نه دی، پیسی بېځایه لګیږی یا داسی نور ...

دا وایم:

ما پخپله د امتحان په ورځ د یوولسم صنف هلك ولید چه معلم ئی ډیر صفتونه کول او د هغه د امتحان پارچه ئی په ډیر افتخار را وړاندې کړه مګر متاسفانه هلته (اتفاق) (ایتفاق) او (اتحاد) (ایتحاد) لیکل شوی و.

دا هلك له دغې غلطې املاً سره له یوولسم صنف دولسم ته کامیاب ولاړ او یوولس صنفونه، یوولس کالو، یوولس معلمانو دا غلطی اصلاح نشو کړای.

دا نه وایم:

چه نقص په معلم یا په تعلیم کښې دی، په امتحانونو کښې ځوك غور او دقت نه کوی، د مکتب مدیر یا د معارف رئیس ښه کار نه دی کړی، مفتش خپله وظیفه ښه نه ده اجرا کړی.

دا وایم:

مونږ یو له بله ظلمونه کوو، یو د بل مال خورو، غلطې دعوې کوو او وړو یې هم، ځوك چه عرض و داد وکړی نه خوشحالیږی او ډیر سرګردانی وینی، که چا د چا په پټی د چا په کاله ناحقه دعوه وکړه او ډیرو خلقو ته حقیقت معلوم و بیا هم د خپل حق اثبات ګران کار دی او خو کاله ځو زره روپۍ د خپل مال د خپلولو دپاره په کار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نه وایم:

چه ګرم څوك دی؟ نقص په چا کښې دی؟ ظلم څوك کوی؟ پردی مالونه چا خوړلی؟ عرضونه ولی يو ځای ته نه رسېږی او عارض ولی پخپل عرض پښېمانه کېږی.

دا وايم:

رشوت خواره شته، لحاظونه کېږی، سړی وژل کېږی، په زندانو کښې بېګناه بنديان هم شته.

دا نه وايم:

رشوت خور څوك دی؟ چا د چا لحاظ کړی؟ کوم سړی بل سړی وژلی دی؟ بېګناه بندی کوم يو دی؟ او چا بندی کړيدی؟

اوس خو به پوه شوی ياست چه زه څه وايم او څه نه وايم؟

دوه جنازې

په يوه ورځ، په يوه ساعت کښې له يوې شفاخانې نه دوه جنازې را ووتلې. هغه يو د کم خونۍ په وجه او دا بل د فشار خون په سبب مړ شوی و.

د هغه جنازه څلورو تنو په اوږو را اخستې وه او د دی بل د جنازې په موټر پسې بې حسابه لوی او واړه موټرونه روان و.

هغه يوه وينه نه درلوده ځکه مړ شو د دی بل وينه زياته شوې او تېزه شوې وه ځکه ئې ژوند ونشو کړای.

دوی دواړه مړه شوه خو مرګونه ئې يو راز نه و او مرضونه بېل وو.

يوه د نورو وينې هم څکلی وې او دېته محتاج وچه ډاکتران ئې له وجود څخه وينه وباسی. بل ته چا خپله وينه هم نه وه پرې ايښی او بې وينې و.

يو د افراط او بل د تفريط له لاسه مړ شو.

هغه چه فقيرو او په فقر الدم مړ شو د هغه له مرګه د باختر آژانس هيڅ خبر نشو.

د دی بل د مرګ اطلاع اخبارونو په ډېر تاثر او تاسف سره اخستی وه او د جرائد پاڼې ئې په ماتم کښې توری شوی وې.

دا دواړه يو بادار او بل ئې نوکر و دوه کاله پخوا ښاغلی بادار رنځور شو ډاکتر د نوکر ډېره وينه د رنځور په وجود کښې انجکشن کړه د نوکر قوی او سالم وجود ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوری شو خو بادار په لږ وخت کښې د ښو خوراکونو په زور او د عیاشی په وجه په فشار خون مبتلا شو چیرته چه دغه شان باداری او نوکری وی هلته همدغسې کیږی او د یوه په ځای دوه مری هوا د یوه کمزوری کول او د بل قوی کول د دواړو په مړینه تمامیږی او د ظالم و مظلوم عاقبت همدغه شان وی.

دغه راز مړکونه مونږ طبعی مړینه بولو مګر په حقیقت کښې قتل او مقاتله ده.

دلته هم قاتل او مقتول شته مګر زمونږ پولیسان زمونږ حاکمان او زمونږ قاضیان پرې نشی پوهېدلی بلکه دوی له نورو نه دغه شان معنوی قتلونه ډېر کوی.

دلته دا عادت دی چه یو سړی که چا په ټوپك وویشت یا ئې په کټارو سوری سوری کړ د هغه پوښتنه کوی مګر که چا د چا ډوډی وخوړه او هغه له لوږی مړ شو نو دا مړګ قتل نه بولی او دغسی قاتل ته سزا نه ورکوی.

دغه شان مقتول ته خوك شهید هم نه وائی او نه پرې خوك تبې تړی.

په رښتیا چه مونږ ډېر ظاهر بین یو او حقایقو ته نه یو ملتفت.

زمونږ ډاکتران هم مونږ غوندی دی او پدې نه پوهیږی چه زمونږ اصلی مرض ظلم دی او حقیقی علاج عدالت دی. مونږ هېڅکله پدی نه جوړیږو چه د یوه وینه د بل په وجود کښې انجکشن کړو او په افراط و تفریط کښې خپل علاج ولټوو.

ناحقه دعوه

دلته ناحقه دعوې او د ناحقې شاهدان زښت ډېر دی. زمونږ قاضیان ښه خلق دي هر رنګه دعوې اوری او هر چا چه هر څه وویل غوږ ورته ږدی.

هغه بله ورځ د یوه سړی غویی د بل په شوتله کښې ننوت شو چه په متی ترجوړکی ورسېده د غوایی خاوند د شوتلی په خاوند دعوه وکړه او تاوان ئې غوښته ما ګمان کاوه چه دی به ئې پدی ګناه نیولی وی چه تا ولی خپله شوتله نه ساتله؟

ولې دې زما غویی په شوتله کښې دومره پرېښوده چه ننوتی شی دا ګمان بیخی بې اساسه نه وه ځکه چه دغه شان دعوې هم دلته ډېری کیږی او خلق ئې کوی. مګر د غوایی خاوند له دېنه هم خپله دعوه معقوله کړی وه او حقوقی رنګ ئې ورکړی و. هغه وویل د شوتلی خاوند له ما سره عناد درلود او زما د قلبی غویی ئې په لوی لاس پخپله شوتله کښې خوشی کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغسې چالاکۍ او مهارت د غوائی خاوند د ناحقې شاهدانو او د ډېرو واسطو له برکته خپل ځان د شوتلې له تاوانه هم خلاص کړ او د غوائی تاوان ئی هم پوره او کامل واخیست.

زه وېرېږم چه ځینې رشوت خواره چه د خلقو وینې څکې او په پردو مالونو تنبېږی او بالاخره په فشار خون مری د هغوی وارثان هم د غوایی وال له قصې نه خبر نشی او د شوتلو په خاوندانو د خون دعوه ونکړی. زمونږ هوښیار او محتطاط خلق له دغسې قصونه ډېر ښه خبر دی او ځانونه په ډېر احتیاط ساتی، که دوی د چا غویی پخپل پتی کښې ووینی نو ډېر پام پرې کوی چه تنبه نشی او لوی تاوان وروانوړی.

دا خلق پدې پوهېدلی دی چه د شوتلو پټې د غوایانو د خر د پاره دی او باید غوائی پرې ماړه شی مګر دومره نه چه له ډېر مړښته وپرسېږی او مړه شی.

که چیرې دهقانان بی پروائی وکړی او غوایان تر تنبېدو په شوتله کښې پرېږدی جاګیرداران او زمینداران ترینه د خپلو غویو تاوان اخلی او داسی ئی نه پرېږدی په رښتیا چه د دهقانانو وظیفه ډېره ګرانه ده چه باید غوایان نه ورږی پرېږدی او نه ئې دومره ماړه کړی چه له ډېر مړښته مړه شی.

خبره له خبری ولاړېږی او یوه چه کومه بله را په یادېږی خبره په دعوو کښې ده، هغه شپه د مامور صاحب کور غلو وواهه او ډېر مال ئی ورځنې ویووړ مامور د کلی خلق ونیول چه تاسو ولی زما د کاله پیره نه کوله ولی مو زما مال نه ساته؟ یا غل او مال په لاس راکړی یا د مال تاوان له تاسو نه غواړمه.

د مامور صاحب ټول مال که څه هم د کلی د خلقو و او له دوی نه ئې اخستی و مګر ساتل ئې هم د کلی په خلقو لازم و چه د مامور صاحب په کور کښې به ئی ساتی.

د دې مال په وجه ډېر خلق دېره موده بندیان شوه او په اخره کښې ئې لکه د شوتلو خاوند تاوان هم ورکړ او دغه حقوقی دعوه جزائی هم شوه.

دلته دغه شان نا آشنا دعوې ډېری زیاتی دی چه هر څوك ئې باورولی هم نشی.

وائی چه یوه سړی ټول عمر په دعوو کښې تېر کړی و او هر څنګه ناحقه دعوه به چه وه ده به وړله کله چه دی مړکېده نو ځوی ئې ورته ویل چه ابا ماته دې هم کومه دعوه پری ایښی ده او که نه؟ ده ډېر فکر وکړ چه هېڅ دعوه نشته او ځوی ته ئی څه نه دی پاته مګر هر کله چه دی د دعوو په پیدا کولو کښې استاذ و او له نه څه ئې ډېره غټه خبره پیدا کوله خپل ځوی ته ئې وویل کله چا ما ستا مور ودوله ماما دې نهه میاشتې زما واده وځنډاوه، که ما نهه میاشتی د مخه واده کړی وای اوس به دې یو بل ورور هم ګرزېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوی ئې ډېر خوشحاله شو چه پلاره! دا خو د خون دعوه ده له دېنه به غټه دعوه بله چیرته وی؟

په رښتیا چه د ښو غوښو ښه ښوروا وی او له دغسی پلار نه همدغسی ځوی پاتی کیږي دغه راز دعوې دلته له پلرونو نه زامنو ته پاته شی او د حاکمانو مامورانو روزی خدای په همدغسی دعوو کښې ایښی ده.

وګورئ!

ښه وګورئ! سترګې مه پټوی خدای ته ورتګ دی د قیامت ورځ راتلونکی ده سترګې پټول حق نه ویل د حق په ځای کښې چوپ کښېناستل ډېره لویه ګناه ده. وګورئ او په ځیر ځیر وګورئ که ستاسې سترګې خلاصې شوې که تاسی هر څه ولیده که ستاسی بینائی ثابته شوه ډېره لویه ګټه به وکړئ.

ستاسی ډېری بدبختی په سترګو غړولو لیدلو او کتلو ورکیږی.

تاسی د سترګو په حکمت ښه نه یاست پوه شوی او له خپلو سترګو نه مو پوره کار نه دی اخستی تاسی یو بل ته ګورئ مګر څه نه وینئ او څه نشئ لیدلی.

تاسی به وایاست چه موږ شپه ورځ پېژنو، تور او سپین بېلوو د انسان او حیوان فرق کوو که موږ څه نه لیدلی نو هر ګوره به د چا له موټر یا بګۍ لاندې شوی وو له ګرنګونو به لوېدلی وو او بې لاری به تلو.

زه وایم اوس هم ډېر خلق په کږه لاره روان دی ډېر خلق په کندو کښې لوېږی او په ځان نه پوهېږی ډېر کسان د انسان او حیوان فرق نه کوی او خاین و صادق نه پېژنی، دغه شان سترګې چه موږ لرو نور حیوانات ئې هم لری د موټرو له مخی اوښان هم ځانونه په څنګوی په پاښونو او کمرو باندې نه ورځی وانښه او اوبه وینی د انسان لیده او کاته باید بل راز وی د بنې آدم نظر باید سر سری او سطحی نه وی.

راځئ چه موږ او تاسی د خپلو نظر امتحان ورکړو او خپله بینائی معلومه کړو.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library